

Denique Scotus (1), ejusque discipuli communiter (2), et Suarez (3), Vazquez (4), Soarez lusitanus (5), Rhodes (6), Rubius (7), Hurtadus (8), Oviedus (9), Semery (10), Losada (11), alique e nostris communissime, paucis exceptis, tenent omnem relationem ad absolutum terminari. Earnque videntur sententiam amplecti nobilissimi Thomistæ Capreolus (12), Soncinas (13) et fortasse etiam Dominicus Soto (14).

Utrum relatio
ut relatio
importet
perfectionem.

Quæritur denique 4.º *Utrum relatio ut relatio importet perfectionem.* Et questio agitari posset de relatione sive increata sive creata. Verum de increata, cujus tractatio ad nos non pertinet, videri possunt Suarez (15), Vazquez (16), Valentia (17), Didacus Ruiz de Montoya (18), Granadus (19), Tanner (20), Arriaga (21), Soarez lusitanus (22), et Martinon (23), qui omnes cum multis aliis affirmant illam importare in se perfectionem, contra Cajetanum (24), Capreolum (25)

- (1) 1.º dist. 30, quest. 2.
- (2) Apud Mastr., *Logic.*, disp. 8, quest. 6, art. 3.
- (3) Loc. cit., sect. 16.
- (4) In 1.^{am} part. 159, cap. 6.
- (5) *Metaph.*, tract. 5, disp. 1, sect. 4, paragr. 4.
- (6) Loc. cit., sect. 4, paragr. 4.
- (7) *Logic. de Relat.*, quest. 7, n. 171.
- (8) *Metaph.*, disp. 15, n. 57.
- (9) *Metaph.*, controv. 9, punct. 5, n. 7.
- (10) *Trienn. philos.*, vol. 1, disp. 4, quest. 8, art. 9, dub. 6.º
- (11) Loc. cit., cap. 6, n. 11.
- (12) 1.º dist. 30, quest. 1, art. 2, ad 3.^{am} Scoti.
- (13) *Metaph.*, lib. 6, quest. 30, ad 2.^{am} et 3.^{am}
- (14) *De Relation.*, quest. 1, ad 8.^{am}
- (15) *Disp. Metaph.*, sect. 3, n. 11 sequit. *de Trinit.*, lib. 3, cap. 10.
- (16) In 1.^{am} part., disp. 122, cap. 6.
- (17) In 1.^{am} part., disp. 2, quest. 2, punct. 2.
- (18) *De Trinit.*, disp. 20, sect. 2.
- (19) In 1.^{am} part., trac. 3, disp. 5, sect. 2.
- (20) *Disp. 4*, quest. 3, dub. 4.
- (21) *De Trinit.*, disp. 42, sect. 3.
- (22) *Metaph.*, tract. 5, disp. 1, sect. 5, paragr. 3.
- (23) *De Trinit.*, disp. 25, n. 93.
- (24) In 1.^{am} part., quest. 28, art. 2, circa respons. ad 3.^{am}; *de Ent. et Essen.*, cap. 2, circ. med.
- (25) 1.º dist. 1, quest. 7 ad 3.^{am}

pluresque veteres (1), et Molinam (2), Becanum (3) et alios qui negant relationem, ut talem, continere perfectionem aut imperfectionem, sed contendunt illam neutro modo se habere.

Circa relationem autem creatam eadem fere sunt Auctorum sententiæ, quamvis quidam eorum qui negant divinas relationes involvere perfectionem, non vereantur contrarium asserere de creatis. Res tamen non videtur magnum facescere negotium. Tota enim difficultas huc revocatur, ut investigetur, num relatio ut relatio, sit aliqua positiva entitas. Si enim non est, nec perfectio esse potest; si autem est, sive sit aliquid in re identificatum cum absoluta realitate, sive distinctum et fundamento ac subjecto superadditum, videtur omnino aliquam perfectionem continere. Nam secundum ea, quæ alibi diximus, repugnat entitas positiva, sive absoluta sit illa sive modalis, quæ non sit aliqua perfectio. Si ergo relatio est aliqua entitas realis et positiva, qualis certe est realis relatio, etiam aliquam dicit perfectionem, eamque vel re vel ratione distinctam a fundamento, prout ipsa relatio sit aliquid re vel ratione distinctum ab eodem, secundum varias Auctorum sententias. Videatur Eximius Doctor egregie de hisce disputans.

CAPUT III.

DE ACTIONE ET PASSIONE.

Quamquam actio sit causalitas causæ efficientis, ideoque ad tractationem de causis disputatio de eadem revocari posset, nihilominus cum aliunde unum de novem prædicamentis accidentalibus constituat, hic seorsim accurate enucleanda est; ut declaratis quibusdam dubiis, mox expeditior accidat tractatio de causa efficiente. Ab actione autem passio sejungit nequit propter artissimam, quæ inter utramque intercedit, connexionem affinitatemque.

- (1) Apud Suar., locis cit.
- (2) Molin. In 1.^{am} part., quest. 42, art. 6, disp. 2.
- (3) *Summ.*, 1 p., tract. 1, cap. 2, quest. 6 a n. 3.

ARTICULUS I.

Quid et quotuplex actio.

Declaratur actio. 343. Non est nobis sermo de actione, quam vocant grammaticalem, de ea nempe, quæ significatur per verba grammaticalia, sed de ea, quæ est reapse actio. Ut vero eam facilius intelligas, attente observa, quidnam requiratur ad hoc, ut aliquid agens dicatur agere. In primis enim requiritur, ut ipsum agens sit, ac virtute activa sufficienti instruat; verum id non sufficit, quia agens, quantumvis completissima virtute et efficacitate præditum atque ad agendum paratissimum supponatur, si nihil aliud adsit præterea, nondum concipitur *actu agens*, sed tantum *potens agere*, et si agens liberum sit, poterit omnino cohibere actionem suam. Actio ergo formalis non est ipsum agens nec virtus activa ejus, utcumque omnibus prærequisitis ad agendum necessariis instructa, sed aliquid aliud. Eritne forte actio denominatio pure resultans ex præsentia effectus alicujus, vel ex complexu cause potentis agere et effectus? vel dicitur re aliquid agere ex eo solum quod et virtutem habeat completam agendi, et detur a parte rei effectus? Minime sane. En ego habeo virtutem scribendi et datur scriptura hæc; sed duo ista, nempe virtus mea et scriptura, esse in rerum natura possunt, quin detur mea actio scribendi, quia scriptura hæc posset ab alio etiam fieri, vel certe a solo Deo, me nihil faciente; tum vero possem quidem ego scribere, et scriptura hæc existeret, sed non existeret actio mea scribendi, quæ nunc est. Ergo hæc mea scribendi actio, est quiddam aliquo modo distinctum et a me scribente et ab ipsa scriptura. Nec vero actio est res pure dependens ex modo concipiendi, sed aliquid reale; quia est præcise id, quod causam denominat actu causantem, et effectum actum fluentem vel procedentem hic et nunc ab hac causa, et non ab alia. Quis autem usque adeo desipiat, ut serio putet, ex mera fictione intellectus pendere, quod hæc scriptura sit mea manu facta et non alterius? Actio enim concipitur ut reale quiddam medium inter agens et effectum, hunc cum illo connectens vel ab eo faciens dependere: estque actuale exercitium activitatis,

physicus influxus et quasi via seu tendentia, per quam effectui communicatur existentia. Unde apte describi potest: *ultima formalis determinatio virtutis activæ, ut causet effectum, et ipsius effectus, ut fluat vel existat dependenter a tali causa, vel ut aliis magis aridet, est ultima actualitas et ratio formalis, per quam effectus indispensabiliter physice pendet ab hac causa*. Dicitur *formalis determinatio*, quia per virtutem completam omnibusque requisitis ad agendum instructam tantum constituitur causa prorsus parata ad actionem; et si causa sit necessaria, manebit quidem determinata ad effundendam actionem, quin possit eam componere; verum virtus parata ad actionem, vel prorsus determinata ad agendum et impotens compependi actionem, nondum est ipsa formalis actio, sed natura præcedit actionem, nec est formalis determinatio virtutis, quæ constituat ipsam *actu hic et nunc causantem*, sed tantum virtualis, quæ constituit virtutem *jam jam causaturam*. Formalis ergo determinatio virtutis constituens ac denominans eam actu profundentem effectum, est ipsum actuale exercitium virtutis, est actio. Unde ab Aristotele definita est actio: *actus agentis* (1), nempe id quod constituit rem causantem vel agentem.

Sed videndum est jam, in quo consistit actio. Eam esse realitatem, nemine cogitante, in rerum natura repertam et aliquo modo etiam tum a causa tum ab effectu distinctam, nuper notavimus. Quær et autem aliquis: estne aliquid realiter ab hisce distinctum, et quidnam rei est?

344. PROPOSITIO 1.^a Dantur actiones re a causa et ab effectu distinctæ, quæ sunt actiones prædicamentales, quare actio prædicamentalis reale accidens est.

Prima pars: *dantur actiones re distinctæ a causa*. Separabilitas etiam non mutua duorum est signum realis distinctionis. Atqui dantur actiones saltem non mutuo separabiles et a causa et ab effectu. Ergo...

Prob. Minor.; in primis omnes prorsus actiones create tales sunt, sine quibus possit existere causa earum effectiva, siquidem nulli creato agenti essentiale est agere. Id patet vel

Definitio actionis.

Dantur actiones realiter distinctæ a causa

(1) *Physicor.*, lib. 3, cap. 3, text. 19.

ipsa experientia, quæ passim demonstrat causas modo operantes, modo cessantes ab operatione, ad quam elicendam naturalem virtutem habent; sive quia liberæ sunt, ideoque etiam adstantibus omnibus ad agendum prærequisitis, agere vel non agere possunt pro lubitu; sive quia quamvis necessario ad agendum determinatæ natura sua sunt, nihilominus ex defectu conditionis alicujus requisitæ, nequeunt operari. Atqui si actio identificaretur cum ipsa causa agente, non posset agens concipi nec esse sine actione, sicut nequit esse vel concipi sine sua essentia. Ergo dantur actiones, quibus carere potest agens, quæ proinde aliud sunt re ipsa ab agente.

Secunda pars: dantur etiam actiones re distinctæ ab effectu ipso ac termino earum. Nam certum est hunc individuum effectum, qui ab hac causa productus est, potuisse saltem a Deo solo produci: v. g. potuit Alexander, qui patre Philippo natus est, cum eadem ipsissima humanitate sua individua gigni a solo Deo, sicut Adam a solo Deo creatus est; ut omittamus nunc controversiam illam, utrum etiam effectus qui ab una causa productus est, potuerit absolute loquendo ab alia quavis ejusdem speciei produci, qua de re inferius aliquid delibabimus. Ergo actio non est re idem cum effectu vel termino suo.

Et hujusmodi actiones, et a causa efficiente et a termino realiter distinctæ, dicuntur actiones prædicamentales quia spectant ad speciale prædicamentum: et de his solis loquimur. Actiones vero, quæ non sint hujusmodi, non sunt prædicamentales. Quænam autem sint actiones, quæ aut cum efficiente aut cum ipso termino identificentur, non est nostrum nunc definire, sed suis locis disputandum erit. Nam quasdam actiones certum est non esse de prædicamento, qualis est v. g. intellectio et volitio divina, quæ cum essentia Dei penitus identificantur, de aliis vero valde controversitur ut v. g. de actione creativa et de intellectione: creationem namque multi arbitrantur consistere in decreto Dei, alii autem eam penitus identificant cum termino ipso creato, et de intellectione etiam multi censent esse qualitatem, quæ sit simul productio sui ab intellectu, ita ut in intellectione non distinguenda sit actio intelligendi a termino per ipsam productio. Verum de his alibi; nobis enim nunc sufficit dari

que vocantur
prædicamentales.

actiones prædicamentales, distinctas nempe a causa et ab effectu, quales videntur esse omnes actiones transeuntes causarum creaturarum.

Tertia demum pars constat ex dictis. Nam actio prædicamentalis nec spectat ad essentiam sive agentis sive termini, nec potest per se stare, abstracta et præcisa ab omni subjecto. Quodnam autem sit ejus subjectum mox videndum erit.

Inquirendum autem nunc est, quid sit istud et a causa et ab effectu distinctum et medium inter utrumque quod importat actio. Connotatores cum Hervæo (1), putant actionem non importare, nisi connotatum extrinsecum ad formam vel effectum ab agente productum. Unde agere vel actio esset mera denominatio extrinseca ab hujusmodi effectu desumpta, sic v. g. calefactio aliud non esset, quam denominatio ignis, sumpta a calore producto, a quo ipse ignis denominatur agens (2). Scotus (3), quem sui discipuli sequuntur (4), actionem vult esse relationem extrinsecus advenientem. Distinguit enim relationes in intrinsecus et extrinsecus advenientes. Intrinsecus advenientes vocat illas, quæ necessario consurgunt positis fundamento et termino. Respectus autem extrinsecus advenientes appellat eos, qui non necessario sequuntur ex positione alicujus fundamenti et termini, ut est actio, «nam posito igne cum sua virtute activa et ligno non statim consurgit extrinsece respectus actionis, quia possunt non esse applicata, vel potest esse interjectum obstaculum, quod actionem impedit. Immo etiam positis omnibus requisitis et ablatis omnibus impedimentis, stat non sequi actionem, ut patet in agente libero; et in agente etiam naturali posset id accidere de potentia absoluta, secluso solo Dei concursu» (5). Alii ut Soncinas (6) et Capreolus (7), arbitrantur actionem esse absolutum quiddam simul cum relatione

Circa naturam
actionis variæ
sententiæ;
prima,

altera,

tertia,

(1) *Quodlib.* 7, quest. 14; *Quodlib.* 1, quest. 9, apud Suarez, disp. *Metaph.* 48, sect. 1, n. 9.

(2) Vide apud Suar., loc. cit.

(3) 4.º disp. 13, quest. 1.

(4) Apud Pontium, *Logic.*, disp. 17, n. 37.

(5) Suar., loc. cit., n. 2.

(6) *Metaph.*, lib. 5, quest. 38.

(7) Apud Suar., loc. cit., n. 13.

quarta. prædicamentali. At perique Philosophi actionem reponunt in modo reali dependentiæ transcendentalem relationem importante ad agens vel causam.

345. PROPOSITIO 2.^a Actio non est mera extrinseca denominatio desumpta ex forma vel effectu producto.

Actio non est
mera
denominatio
extrinseca,

Prob. 1.º ex præcedentibus. Probatum enim est actum esse reale aliquid positivum medium inter causam et effectum et ab utroque re distinctum. Atqui ex sententia, quam excludimus, nihil hujusmodi datur, sed ipsemet effectus dicitur extrinsece denominare agentem causam, et ut sic vocari actio, quemadmodum superficies rei continentis denominat extrinsece rem contentam, et ut sic dicitur locus.

Præterea in hac sententia nequit reddi ratio, cur forma facta extrinsece denominet agens, quia, ut jam superius notavimus, sola existentia utriusque rei, scilicet quæ facta dicitur, et quæ dicitur faciens, non sufficit ad illam denominationem; quia possent illæ duæ res existere in rerum natura, quin tamen altera faceret aliam, sed utraque facta esset ab alia causa, vel saltem immediate a solo Deo. Ergo necesse est, ut præter præsentiam causæ et effectus aliquid aliud requiratur, ad hoc ut altera denominetur agens; atque adeo actio non est mera denominatio ex forma producta in causam producentem proveniens.

Dices: hoc solum necessario requiri ad prædictam denominationem, quod unum ab alio procedat.— Verum ex hoc novum petitur argumentum contra adversarios. Nam illud *procedere* vel est aliquid reale in re existens præter entitatem agentis formæque productæ, vel non. Si non est, argumentum factum totam suam vim retinet. Si autem est, ut re vera non potest non esse, jam habemus intentum, nam illud erit actio, quæ proinde nequit dici pure extrinseca denominatio (1).

Unum tantum hic probe notatum volumus, quando in hac propositione contendimus actionem non esse meram denominationem extrinsecam, non præcise concludere nos

(1) Vide Suar., disp. *Metaph.* 48, sect. 1, n. 10. Cfr. n. 11.

velle, quod actio esse debeat forma ipsi agenti intrinseca et inhærens, sed tantum aliquid reale distinctum ab agente et ab effectu, quodque fundet denominationem agentis. Utrum enim actio sit forma intrinsecus inhærens agenti, pendet a quæstione mox tractanda circa subjectum actionis, in qua quæstione variant etiam Auctores multi, qui nobiscum in admittenda præsentī propositione conveniunt.

346. PROPOSITIO 3.^a Actio non est pura relatio.

Probatur. Nam quod actio sit pura relatio, bifariam intelligi potest, vel quatenus actio non sit aliud quam respectus quidam prædicamentalis inter agens et passum vel effectum, vel quatenus sit entitas aliqua transcendentaliter relata ad agens. Atqui neutro modo dici potest pura relatio. Et imprimis actio non est pure relatio aliqua prædicamentalis inter agens et passum; primo quia actio concipitur a nobis et est revera, tamquam aliquid natura prius effectu vel termino ejusdem. Atqui relatio quævis prædicamentalis inter agens et effectum vel terminum existens, posterior illis est; quandoquidem relatio prædicamentalis supponit existentiam utriusque extremi. Ergo actio nequit esse hujusmodi relatio. Præterea ut inter causam et terminum exurgat relatio realis, requiritur necessario aliquod fundamentum. Ergo vel datur aliquid ab agente ac termino distinctum, relationem fundans vel non. Si non datur, nec relatio ulla realis esse potest, quandoquidem ut ex superius explicatis constat dari potest agens cum tota sua virtute et effectus B cum tota sua natura, quin effectus B procedat ab agente A, ac proinde quin inter illa intercedat relatio ac denominatio causæ et effectus. Si autem detur fundamentum relationis distinctum ab agente et effectu, illam dico esse actionem, neque enim ob aliud agens ad effectum refertur, nisi quia illum produxit, nec effectus ad agens, nisi quia ab illo productus est. Non est ergo actio mera relatio. Adde quod si actio foret mera relatio, non constitueret speciale prædicamentum, id quod communi sensui Scholasticorum repugnat.

Neque dici potest actionem esse meram relationem, quatenus sit entitas aliqua transcendentaliter relata ac agens; quia relatio transcendentalis, quæ sit mera relatio, repugnat,

siquidem relatio hujusmodi semper est imbibita in essentia entitatis alicujus absolutæ.

Dices forte actionem esse posse aliquam relationem, quæ transcendentaliter referatur vel effectus ad causam, vel causa ad effectum.—Verum id absurdum est, nam in nulla actione prædicamentali, de qua sola hic loquimur, aut effectus ad causam, aut causa ad effectum transcendentaliter refertur. Et ratio est, quia relatio transcendentalis est essentialis et proinde inseparabilis a re. Atqui effectus quilibet ita per actionem prædicamentalem producit a sua causa, ut potuerit non ab hac, sed ab alia ejusdem rationis, vel certe a solo Deo, produci: si autem ab alia causa produceretur, jam non haberet ad hanc causam, nec vicissim hæc causa ad hunc effectum respectum ullum actionis proprium. Ergo neque potest dici actionem esse aliquam relationem, quæ effectus transcendentaliter referatur ad causam. Actio itaque debet esse aliqua entitas positiva et absoluta, quatenus hæc vox exprimit id, quod non est pure relativum.

347. PROPOSITIO 4.^a Actio nihil aliud esse videtur in re ipsa, quam specialis illa dependentia effectus a sua causa efficiente: quare consistit in reali quodam modo transcendente relationem includente ad principium effectivum (1).

Prima pars probatur per inductionem. Nam «actio non est res faciens, neque res facta, seu terminus causalitatis effectivæ, neque sunt illæ duæ res simul sumptæ, neque denominatio orta ex cõexistencia illarum, sed est aliquid aliud medium inter illas. Hoc autem nihil aliud excogitari potest, nisi dependentia unius ab alio. Ergo»...

«Probatur Minor; quia sine hac dependentia impossibile est intelligere in una istarum rerum rationem effectus, et

Actio in re ipsa non est aliud quam dependentia effectus a causa:

(1) Ita communissime nostri Auctores cum Suarez (disp. *Metaph.* 48 sect. 1, n. 15), Soarez lusitan. (*Metaph.*, tract. 6, disp. 1, sect. 1), Rhodes (*Philos. perip.*, lib. 2, disp. 2, quest. 3, sect. 5), Semery *Trienn. philos.*, vol. 2, disp. 4, quest. 1, art. 1), Lossada (*Physic.*, tract. 2, disp. 2, cap. 5, n. 24), Barthol. Amici (*Logic.*, tract. 17, quest. 1, dub. 1), Anton. Mayr (*Philos. perip.*, part. 2, n. 912 seqq.), etc.

in alia rationem causæ agentis; posita autem hac dependentia et præcisa omni alia re aut modo reali, necessario res dependens est effecta, et illa a qua dependet, est actu agens. Ergo actio nihil esse potest ab hac dependentia distinctum».

«Et confirmatur; nam omnis effectus pendet a sua causa per causalitatem ipsius causæ. Ergo effectus causæ efficientis dependet ab illa per causalitatem efficientis. Sed causalitas hujus causæ non est aliud quam actio», ut alibi probandum erit. Ergo...

«Dixi autem hoc intelligendum esse de speciali dependentia effectus a causa agente; quia in omni genere causæ est suus modus dependentiæ, et tamen dependentia a forma non est actio, sed unio. Specialis ergo dependentia, quæ est a causa extrinseca et realiter influente esse, quam efficientem vocamus, illa est in re ipsa actio» (1). Denique causam influere in effectum reapse idem videtur esse, ac effectum fluere a causa. Sed quid, quæso, est effectum fluere a causa, nisi effectum dependere a causa?

Dices 1.º «Dependentia oritur ex actione; ideo enim effectus pendet, quia fit. Ergo non potest actio esse ipsa dependentia, sed aliquid prius illa.

«Respondetur, negando dependentiam oriri ex actione, sed potius esse ipsammet actionem. Unde illa causalis non est reducenda ad efficientem causam, sed potius ad formalem; id est, cum dicitur res dependere, quia fit, non est sensus, quod dependentia manat ab actione, sed quod per ipsam actionem constituitur ratio dependentis. Deinde admitto per has duas voces, *dependentia* et *actio*, et per conceptus præcisos illis correspondentes non significari modum illum, qui est dependentia sub eodem respectu, ut statim declarabo; et hoc satis est ad illam causalem locutionem, quæ sæpe non indicat veram causam, sed rationem, ad quam sufficit distinctio per inadæquatos conceptus: quomodo dicimus Deum esse volentem, quia est intelligens. Et ideo in conclusione non dixi actionem formaliter esse dependentiam, ne id etiam intelligeretur de formalitate ut

(1) Suarez, loc. cit., sect. 1, n. 15.

præcise concepta; sed dixi *in re* actionem non esse aliud a dependentia, quod certissimum mihi est ex rationibus factis» (1).

Dices 2.º Actio est id, quo agens actu influit in effectum, at dependentia potius est aliquid se tenens ex parte effectus.

Resp., quamvis dependentia effectus explicat primario ex modo concipiendi aliquid se tenens ex parte effectus, tamen etiam importat indirecte ipsum agens, effectus enim dependens ab aliquo dependere debet. Cæterum effectum dependere, quoad rem ipsam, perinde est, ac causam influere.

et est modus

Secunda pars probatur. Nam nomine modi, ut patet ex alibi dictis, intelligitur realitas, cujus totum esse consistit in ultima determinatione rei ad aliquod munus obeundum vel denominationem actu habendam, sine qua, saltem in individuo sumpta, res eadem potest existere absolute. Atqui actio est hujusmodi entitas. Nam actio, de qua hic loquimur, est in primis aliquid distinctum ab agente ac termino producto, talisque ut per ipsam et causa formaliter denominetur actu agens, et terminus actu fiens. Neque enim causa per solam suam virtutem etiam suppositis omnibus prærequisitis secum identificat actionem, sed est adhuc pro eo signo tantum in potentia ad actionem. Et quamvis effectus ex sua natura dici potest determinatus in genere ad *aliquam* actionem, nam sine actione aliqua produci nequit, tamen non est ex se determinatus, ut per hanc individuum actionem hujus causæ producatur, cum possit etiam produci per aliam alterius causæ, ut jam dictum est. Habet ergo actio indolem entitatis modalis. Aliunde vero si sufficit ad rem explicandam modalis entitas, non est fingenda major.

Dices: si actio esset modus subjectaretur vel in agente vel in termino. Non in agente, quia influxus, quem importat actio, licet *ab* agente procedat, nequit tamen *in* eo recipi: neque in termino, quia actio natura prior est ipso termino. Ergo actio non est modus.

Resp. actionem eductivam neque recipi in agente, ut modus probabimus, nisi sit actio immanens nec in termino ipso, sed

(1) Suar., loc. cit., n. 16.

in subjecto ipsius termini, v. g. calefactio non recipitur in calefaciente, neque in calore producto, sed in subjecto, puta ligno vel ferro etc., circa quod actio exercetur, ut calor introducatur. De actione vero creativa alibi disputandum est, utrum sit actio prædicamentalis.

Tertia demum pars probatur. Primo quia «cum actio ut actio dicat egressum vel processionem ab agente, concipi non potest sine respectu ad agens. Præterea actio ut actio denominat agens actu tale, denominatione reali orta ex ipsis rebus, et non propter realem unionem ad ipsum agens, ut infra ostendemus. Ergo saltem propter habitudinem realem actionis ad agens. Denique actio habet realem et essentialiter dependentiam ab agente; et non per aliam dependentiam a se distinctam, alias procederetur in infinitum. Ergo per seipsam intrinsece. Sed non potest tam intrinseca dependentia consistere sine reali habitudine actionis ad agens. Ergo includitur hic respectus transcendentalis in essentiali respectu actionis ut sic» (1).

relationem
transcenden-
talem
importans ad
agens.

348. COROLLARIUM. Ex iis omnibus illud facile consequitur: 1.º repugnare actionem, quæ vel non sit ab agente, vel non terminetur ad aliquid: est enim essentialiter formalis determinatio agentis, ut causet effectum, vel influxus physicus existentie alicujus, vel dependentia effectus a causa. Atqui repugnat determinatio formalis agentis ut causet effectum sine agente et effectu, vel influxus realis sine influente ac sine termino influxus, vel dependentia sine re dependente ac sine eo, a quo dependeat. 2.º Sequitur actionem seipsa et essentialiter respicere talem determinatam causam hic et nunc agentem; est enim modus, ideoque seipso est determinatio hujus et non alterius. Secus verbo esset indifferens ad hoc ut esset hujus vel alterius determinatio, ideoque egeret alio et alio modo superaddito, per quem hujus et non alterius fieret determinatio. Et sic esset abeundum in infinitum. Dicendum est ergo actionem A, quæ procedit ab hoc agente, non posse procedere ab alio agente, neque etiam a solo Deo, quia est essentialiter alligata agenti A: itemque actionem,

Repugnat
actio
prædicamentalis
sine agente
et sine termino.Actio dicit
essentialiter
respectum ad
determinatam
causam.

(1) Suar., ib. n. 17, apud quem vide plura in reliqua sectione.

qua effectus a solo Deo produceretur, diversam necessario esse ab ea, per quam a Deo simul et creatura produceretur. Quia repugnat actionem essentialiter inadæquate propriam creaturæ, qualis est actio Dei cum creatura operantis, esse actionem, quæ nullo modo procedit a creatura, nec proinde est ullo modo propria ejus.

Dices: Ex S. Thoma, *erroneum est dicere, Deum non posse facere per seipsum omnes determinatos effectus, qui fiunt per quamcumque causam creatam* (1).

Resp. id verum esse de effectibus ab actione distinctis; non vero de ipsis actionibus, ut patet in actibus vitalibus et in liberis ac peccaminosis creaturæ quæ ita postulant procedere ab illa, ut nequeant a solo Deo fieri (2).

349. PROPOSITIO 5.^a Actio prædicamentalis importat etiam relationem transcendentalem ad terminum productum.

Probatur 1.º Actio quatenus respicit terminum, est dependentia vel fluxus ejusdem a causa. Atqui dependentia et fluxus intrinsece respicit id, quod dependet ac fluit, ita ut repugnet sive esse sive intelligi unum sine altero. Ergo actio transcendentaliter respicit suum terminum.

Prob. 2.º «Actio ut actio, si sit vera ac propria, nihil aliud est, quam productio, aut effectio, aut causalitas efficientis causæ. Sed impossibile est vel mente concipere veram productionem, quin per eam aliquid sit productum, vel causalitatem actualem sine re aliqua causata. Ergo impossibile est etiam intelligere actionem sine termino» (3).

Hæc tamen non valent, ut per se patet, de actione identificata cum termino, quia nihil habet relationem realem ad seipsum: quare si quis terminus indifferens non est, ut per hanc vel aliam actionem producatur, hujus actio productiva cum non sit modus illius, sed cum eo realiter identificetur,

(1) S. Thom., 1 p. quæst. 105, art. 2.

(2) Cfr. Suarez (loc. cit., sect. 2, n. 9), Ant. Mayr. (*Philos. perip.*, part. 2, n. 926), Semery (*Trienn. philos.*, vol. 2, disp. 3, quæst. 1, art. 1, in resp. ad object. 2.^{am}) Rhodes. (*Philos. perip.*, lib. 2, disp. 2, quæst. 3, sect. 5, paragr. 2, in resp. ad object. 4.^{am})

(3) Suarez, loc. cit., sect. 2, n. 16, apud quem vide plura per totam illam sectionem.

neque potest habere realem ad ipsum relationem. Verum hujusmodi actiones non sunt actiones prædicamentales.

Modus hic actionis transcendentaliter relatus et ad agens et ad effectum, fundat etiam relationem prædicamentalem inter agens et passum vel effectum; atque adeo eadem ipsa actio, ex superius dictis circa relationis naturam, adæquate sumpta prout se tenens ex parte agentis et passivi re identificatur cum relatione prædicamentali, qua hæc inter se referuntur. Ex quo tamen non sequitur actionem esse purum respectum; sicut ex eo quod relatio similitudinis sit albedo existens in utroque termino, minime sequitur albedinem esse puram relationem.

350. PROPOSITIO 6.^a Actio nequit dici relatio extrinsecus adveniens, quemadmodum voluit Scotus.

Probatur. Etenim si actio esset relatio extrinsecus adveniens, id verum foret vel de relatione, quam importat actio, inter agens et passum, vel de relatione ejusdem actionis sive ad agens sive ad terminum: non enim sunt in actione aliæ relationes. Atqui prima illarum non est extrinsecus adveniens in sensu Scoti: quia prædicamentalis est, et statim necessario exsurgit, posito fundamento adæquato et termino, prorsus sicut cæteræ relationes prædicamentales. Neque aliæ duæ, quia illæ transcendentales sunt, atque adeo penitus intrinsecæ atque essentielles actioni. Ergo... Nisi dicas ideo relationem transcendentalem actionis ad agens vel terminum esse extrinsecus advenientem, non quia ipsi actioni, quod est subjectum hujusmodi relationis, extrinseca est, sed quia subjecto, cui actio inest, extrinsecus advenit. Verum id commune est pluribus relationibus prædicamentibus, quæ pariter subjecto, cui tribuuntur, extrinsecus adveniunt; et nihilominus nequeunt dici extrinsecus advenientes ad mentem Scoti, utpote quæ posito fundamento ac termino necessario resultant (1).

351. Divisiones actionis plurimæ sunt, hic autem non sunt attingendæ nisi generiores. Primo ergo actio dividitur

(1) Vide Suarez, loc. cit., n. 8.

et fundat
relationem
prædicamenta-
lem inter
agens et
effectum.

Actio dici non
potest relatio
extrinsecus
adveniens.

Actio importat
transcendentalem
relationem
etiam ad
effectum.

Actio immanens ac transiens; in immanentem et transeuntem, quam sic describit Angelicus: *Sicut dicitur in 9.º Metaphys. (text. 16), duplex est actio: una, quæ transit in exteriorem materiam, ut calefacere et secare; alia quæ manet in agente, ut intelligere, sentire et velle: quarum hæc est differentia, quia prima actio non est perfectio agentis, quod movet, sed ipsius moti, secunda autem actio est perfectio agentis* (1). Actio transiens potest esse vel

artificialis et naturalis; substantialis et accidentalis.

Augmentatio, alteratio, motus localis

varie actiones ritales.

Creatio et educio vel generatio.

artificialis vel naturalis: et naturalis dividitur in substantialem et accidentalem, prout ad substantiam vel ad accidens terminetur (2). Accidentalis subdividi potest, in augmentationem, quæ est mutatio secundum quantitatem; alterationem, quæ est mutatio secundum qualitatem; et motum localem: quæ rursus in varias species atomas distribuuntur. Actio vero immanens dividitur in varia genera vitalium operationum, de quibus alibi commodius agendum erit. Præterea dividitur in eam, quæ fit ex præsupposito subjecto, et in eam, quæ subjectum non præsupponit: prima vocatur *creatio*, cujus ratio ac natura in *Cosmologia* declaranda erit; altera, *generatio*, sumendo hanc vocem in sensu minus stricto, quamvis proprio, nam in sensu strictiori generatio est actio dumtaxat viventium. Ambæ possunt rursus distribui in primam rei productionem et conservationem et in varias alias species spectata terminorum varietate (3). Generatio vocatur etiam educio vel actio eductiva: nec aliud videtur esse discrimen inter generationem et educationem, nisi penes modum significanti: generatio enim dicitur relate ad totum compositum, quod ex actione resultat, educio vero relate ad novam formam, quam subjectum vel materia præsupposita recipit per actionem causæ efficientis. Verum alibi occurret opportunior occasio accuratius hasce actiones describendi. Interea unum nota circa has divisiones, in multorum sententia immanentem actionem et creationem non esse actiones prædicamentales, ut jam innuimus. Eas nihilominus sine præiudicio alibi dicendorum hic attulimus, et quia a multis aliis prædicamentales existimantur, et quia utile

(1) S. Thom., 1 p., quæst. 18, art. 3, ad 1.^{am} et alias sæpissime.

(2) Qua de re plura dabit Suarez, loc. cit., sect. 6, n. 2 seqq.

(3) Vide Suarez, loc. cit., n. 7.

est earum in hoc loco saltem notionem vel leviter adumbrare.

Proprietates actionis duas assignavit Aristoteles, suscipere magis et minus et habere contrarium: nam *calefacere* v. g. et *frigefacere*, *tristari* ac *delectari* et contraria sunt inter se, et gradus admittere possunt, ut experientia ipsa notissimum est.

Proprietates actionis.

ARTICULUS II.

Quid passio, et quomodo ab actione distinguatur.

352. Actioni eductivæ respondet passio. Etenim *est proprium actionis ex se inferre passionem... nam ad omnem actionem egredientem ad extra sequitur passio: si enim agere nihil aliud est, quam causare formam in passo cum motu, et pati nihil aliud est, quam talem formam recipere; necessario sequitur quod ad omnem actionem (intellige non creativam) sequitur passio, ad omne agere sequitur pati* (1). Quare plane vides passionem hic non sumi, ut sæpe alias, pro rei attributo vel proprietate, nec pro affectu vel motu animi, nec pro tertia specie qualitatis, nec pro receptione formæ alicujus disconvenientis, et abjectione alterius, quo pacto sæpe dicimur *pati*, cum ægrotamus, tristamur, et generatim quando aliquid contra naturam experimur, aut aliquid naturale amittimus; sed sumitur latius pro receptione cujuscumque formæ vel effectus activitatis causæ, sive forma recepta conveniens, sive nociva sit. Et sic respondet passio in hoc sensu educationi in tota sua amplitudine. Ubicumque enim datur actio circa materiam vel subjectum aliquod exercita, ut illam quomodolibet transformet aut modifcet, necesse est, ut adsit quod recipiat in se talem transformationem vel modificationem. Unde solum in actione creativa deest passio, quia creatio non præsupponit subjectum recipiens formam vel influxum agentis. Est ergo passio, prout hic sumitur generatim sustentatio vel receptio formæ, atque adeo sicut actio est exercitium virtutis activæ, ita passio describi potest *exercitium, quo potentia passiva ut*

Passionis varie acceptiones:

quo sensu hic accipitur:

eius descriptio.

(1) *Summ. totius Logic. Arist.*, tract. 6, cap. 4.

talis recipit formam, vel ultima formalis determinatio potentiae passivae, ut recipiat formam, et ipsius formae, ut a tali potentia pendeat tamquam a subjecto praesupposito. Vel si mavis cum Conimbricensibus eam definire ad mentem Aristotelis, *passio est actus patientis ut patiens est, quo mediante formam recipit.* Unde passio est medium quiddam inter potentiam receptivam et formam ipsam receptam (1). A qua descriptione reapse non differt Aristotelica illa notio, qua passio dicitur: *actus hujus in hoc*, sicut e converso actio dicitur ab eodem *actus hujus ab hoc*. Neque vero plura necesse est dicere in hujus rei declarationem, cum satis patere possit per analogiam ad ea, quae circa actionem declarata sunt. Sicut enim actio denominat agens, ita vicissim passio subjectum seu passum, et sicut actio dicit respectum ad agens ac terminum productum, ita passio ad eundem terminum et ad subjectum; et sicut actio est fundamentum relationis inter agens et effectum vel passum, ita passio fundat relationem inter passum et agens: denique passio etiam putatur esse modus, sicut de actione probatum est, ac proinde modaliter dumtaxat distinguitur a subjecto.

An passio re-
distinguitur
ab actione:

Circa naturam passionis dubium praecipuum est, utrum sit aliquid ab actione re, id est ante mentis considerationem, distinctum. Quod enim ratione saltem distinguitur, facile supponi potest, nam et diversas habent aliquo pacto definitiones, diversaque connotata respiciunt; nam actio egressum ab agente, passio receptionem in patiente importat, unde etiam actio qua talis est causalitas causae efficientis, passio autem causae materialis, ut alibi probabitur; et sic tandem possunt diversa constituere praedicamenta ex communi sensu Scholasticorum. Utrum vero actio solum virtualiter distinguitur, disputant acriter Doctores. Negant Thomistae (2) et Scotistae (3) cum hac tamen differentia, quod alii realem, alii

prima sententia,
negans:

- (1) Vide Conimbric. *Dialect.*, quaest. 1. de *Actione et Passione*.
(2) Vide Bañez, (In 1.^{am} p. quaest. 27, art. 1. dub. 3), Sanchez (*Logic.* lib. 6, quaest. 1, conclus. 2) aliosque apud Complutens. (*Physic.* disp. 17, quaest. 2, n. 13), et Joan. a S. Thom. (*Physic.* quaest. 14, art. 2).
(3) Apud Joan. a S. Thom., et Soarez Lusit. *Metaph.*, tract. 6, disp. 2, sect. 1, paragr. 2.

solam agnoscant modalem, quam etiam in hoc loco distinctivam ex natura rei vocant (1). Verum communissima Nostratum sententia afirmat cum Suarez (2), Rubio (3), Alamanni (4) Tolet (5), Benedicto Pererio (6), Soarez Lusitano (7), Lossada (8), multisque aliis. Et pro eadem sententia citat Eximius Doctor (9) ex Thomistis Hervaeum et Capreolum: idemque omnino tenere videntur S. Thomas et Aristoteles, ut videbimus.

353. PROPOSITIO. Actio eductiva et passio non re, sed sola ratione, distinguuntur.

Haec est doctrina Philosophi, qui non solum asserit, sed diserte probandum sibi assumit actionem et passionem re unum esse (10). Cujus doctrinam praclare interpretatur Angelicus: *Ostendit quod idem sit actus moventis et moti: moventis enim dicitur in quantum aliquid agit, moti autem in quantum patitur; sed idem est quod movens agendo causat, et quod motum patiendo recipit. Et hoc est quod dicit, quod movens est activum mobilis, id est actum mobilis causat: quare oportet unum actum esse utriusque, scilicet moventis et moti. Idem enim est quod est a movente, ut a causa agente, et quod est in moto, ut in patiente et recipiente* (11). Idem fusius mox persequitur solvendo etiam plures difficultates (12); eademque doctrina non semel usus est Angelicus Doctor ad alias assertiones confirmandas (13).

que ut
probabilior
eligitur.

- (1) Joan. a S. Thom. loc. cit. *Dico 2.^a*
(2) Disp. 49, sect. 1.
(3) *Physicor.*, lib. 3, tract. 1, quaest. 7.
(4) *Summ. Philos.*, Prim. secundae, quaest. 17, art. 4.
(5) *Physicor.*, lib. 3, quaest. 11.
(6) *De communib. omn. rer.*, lib. 13, cap. 7.
(7) Loc. nup. cit.
(8) *Physic.*, tract. 3, disp. 1, cap. 2, n. 3.
(9) Loc. cit. n. 5 et 6.
(10) Vide Arist. *Physicor.*, lib. 3, cap. 3, text. 18-23; *Metaph.*, lib. 11, cap. 8, fin.
(11) S. Thom., *Physicor.*, lib. 3, lect. 4, vers. fin. *Cfr. de Anima*, lib. 3, lect. 2, paragr. g; *Metaphysicor.*, lib. 11, sect. 9, vers. fin.
(12) *Phys.*, lib. 3, lect. 4, lo paragr. f. *Cfr. Cosmus Alamanni*, loc. cit.
(13) Vide v. g., 1 p., quaest. 28, art. 3, ad 1.^{am}; quaest. 45; art. 2 ad 3.^{am} Quamvis aliquando (ut v. g., 2.^a dist. 40, q. 2, art. 4

Probatur 1.º Nam actio eductiva seipsa pendet essentialiter a subjecto, et ab eo dependentem reddit suum terminum, eidemque ut sustentanti affixum. Sed hæc sunt munera passionis, ut omnes norunt.

Major constat ex conceptu ac definitione educationis communiter recepta, est enim productio rei ex præsupposito subjecto; unde sequitur 1.º educationem essentialiter imbibitum continere respectum non solum ad agens, sed etiam ad subjectum præsuppositum; qui respectus est character proprius passionis. Sequitur 2.º educationem producere rem, non utcumque, sed dependenter a prævio subjecto, seu quod idem est, a potentia passiva. Ergo posita educatione, præcisio quovis alio modo, forma intelligitur a potentia passiva dependens actualiter: quæ dependentia juxta omnes est formaliter passio (1).

Prob. 2.º Modi non sunt multiplicandi sine necessitate. Atqui nulla est necessitas reponendi passionem in modo distincto a modo actionis. Ergo unus idemque modus re est actio et passio.

Prob. Minor. Quia posita educatione, nulla superest in passo indifferentia ad formæ receptionem actualem, quæ per novum modum removeri aut determinari debeat; quandoquidem repugnat formam educi, quin dependeat a causa passiva. Item neceductio separari a passione potest, nec vicissim passio ab educatione. Ergo nulla est necessitas reponendi passionem in modo aliquo distincto a passione (2).

354. **Objic. 1.º** Actio et passio spectant ad diversa prædicamenta. Ergo constituunt duas essentias completas, ac proinde realiter distinguuntur.

Resp., conc., antec., et dist. primum membrum consequentis: constituunt duas essentias physice completas, *neg.*; logice vel secundum considerationem rationis, *conc.*, et *neg.* alterum membrum. Jam enim alias probavimus ad prædicamenta diversa constituenda non requiri realem distinctionem,

ad 1.um ex eo probet, quod actio et passio non sint idem, quia idem numero accidens nequit esse in duobus subjectis, qualia sunt agens et patiens.

(1) Vide Lossada, *Physic.* tract. 3, disp. 1, cap. 2, n. 3 et 4.

(2) Lossada, *ibid.*, n. 5.

Objectiones
solute.

sed sufficere virtualem vel rationis. Hæc est expressa doctrina Aquinatis (1), cujus luculentissimum hac de re testimonium superius exscriptum est, cum tractaretur divisio accidentis in novem summa genera. Actio ergo et passio est una eademque entitas, quæ quia non eodem modo dicitur de agente et patiente, sed de illo ut ab eo fluens, et de hoc ut in eo recepta, ratione discriminantur, ac diversa constituunt prædicamenta.

Instabis 1.º Duo formales effectus æque primarii et primo diversi, quales sunt *agere* et *patis*, seu denominationes *agentis* et *patientis*, nequeunt ab eadem forma provenire, quia formalis effectus non distinguitur a forma, vel saltem ejus diversitas a formæ diversitate provenit (2).

Resp. Quamvis hæc «doctrina vera sit in forma omnino absoluta, qualis est calor aut albedo, secus tamen in forma modali, quæ potest æque primo rescipere diversa subjecta donominabilia, proindeque præstare duos effectus formales æque primarios, quorum alter sit intrinsecus, alter extrinsecus, quique sint diversi logice quoad formam et physice quoad subjecta, nam etiam subjectum includitur in effectu formali. Sic eadem actio denominat causam *producentem* et terminum *productum*, et eadem volitio potentiam *volentem* et objectum *volitum*. Si vero dicas denominationem *producti* aut *voliti*, non esse primariam, quia sequitur ac veluti resultat ex denominatione *producentis* et *volentis*, idem dicam de denominatione *patientis*, quæ pariter ex denominatione *agentis* quasi resultat; non enim eas dixi disparatas, nisi quoad subjectum. De cætero quod altera inferat alteram in subjecto diverso, certum est apud omnes» (3).

Instab. 2.º Ea plus quam ratione differunt, quæ diversas habent definitiones adæquatas. Atqui actio et passio diversas habent adæquatas definitiones. Ergo (4).

Resp. neg. Minor.; ut satis patet ex probatione.

Instab. 3.º Si idem est actio et passio realiter, idem quoque erit *agere* et *patis*, *docere* et *discere*, etc., quod

(1) S. Thom., *Metaphysic.* lib. 11, lect. 6.

(2) Apud Lossada, loc. cit. n. 8, *Objic. 2.º*

(3) Lossada, *ibid.*, n. 10.

(4) Ita Complutenses, loc. cit., n. 15, *Confirmatur...*

est contra Aristotelem (1) et sensum omnium communem.

Resp. *nego*, id esse aut contra Aristotelem aut contra sensum communem. Aristoteles enim præcise contrarium docet, nempe agere et pati esse unum eundemque motum, et solum diversificari, quia diversa denominant subjecta. Lege S. Thomam (2).

Objic. 2.º In actione et passione importantur diversæ habitudines ad movens et mobile secundum rationem originis et receptionis. Ergo istæ relationes vel sunt prædicamentales vel transcendentales. Si prædicamentales, necessario important aliquid diversum a motu, quia relatio est aliquid distinctum a fundamento. Si vero sunt transcendentales: ergo sunt aliquid absolutum fundans illam relationem, et sic cum fundent relationes diversas, utpote ad diversos terminos se habentes, non poterunt omnino esse unum fundamentum; sed oportet, quod non minus distinguantur, quam ipsæ relationes fundate. Ita Joannes a S. Thoma (3), qui serio dicit hoc argumentum colligi ex Aquinate (4), propterea quod S. Doctor scribat, quod *actio* et *passio* conveniunt in substantia motus, et differunt solum secundum diversas habitudines.

Resp. Jam diximus in actione importari habitudinem vel relationem transcendentalem ad agens, et in passione ad passum vel subjectum. Sed probandum est adversariis in una eademque entitate non posse dari diversas habitudines transcendentales, quæ fundent distinctionem. Ac donec id præstiterint vel ex ratione vel ex auctoritate S. Thomæ, nihil obtinebunt, et vim manifestam facient verbis Aquinatis. Ipse enim S. Doctor, quod hic expressit dicendo actionem et passionem solum *secundum diversas habitudines* differre, alibi docuit dicendo solum ratione illas discriminari (5).

(1) Lib. 3.^a *Physicor.*, text. 21.

(2) *Physicor.*, lib. 3, lect. 5, paragr. f. g.

(3) Loc. cit., Dico 2.º, *Ex quo sumitur*.

(4) 1.^a p. quæst. 45, art. 2, ad 1.^{am}

(5) Vide S. Thom. *de Anim.* lib. 3, lect. 2, paragr. g; lib. 11 *Metaph.*, lect. 9, fin; *Physicor.* lib. 3, lect. 5.

ARTICULUS III.

In quo reliqua de actione expediuntur, ac potissimum inquiritur subjectum actionis transeuntis.

§ 1. — SUBJECTUM ACTIONIS

355. In præcipua hujus articuli quæstione, disputatio circumscribitur ad actionem educivam et transeuntem: immans enim, ut fatentur omnes, et nomen ipsum aperte prodit, recipitur in ipso agente: actio autem creativa subjectum non habet, in quo recipiatur. Transeuntem quoque in ipso agente recipi tenent Scotistæ communiter (1) cum Subtili Doctore (2), pluresque Thomistæ cum Cajetano (3), Dominico a Flandria et Hispalensi et aliis (4). At vero plerique Thomistæ cum Hervæo et Capreolo (5), Ferrariensi (6), Paulo Soncinato (7), Chrysostomo Javello (8) et Complutensibus (9), itemque Nostrates communissime cum Suarez, Conimbricensibus (10), Rubio (11), Benedicto Pererio (12), Toletto (13), Georgio Rhodes (14), Semery, Lossada (15) et Mayr (16). S. Thomam utraque opinio vult esse suam; Aristotelem vero contendit Suarez secundam manifeste docuisse, prout

Utrum actio
transiens
recipiatur in
agente, an in
passo:

prima sententia,

secunda,

(1) Vide apud Mastrium, *Physic.*, disp. 7, quæst. 3, art. 2, n. 20.

(2) 4.º dist. 13, quæst. 1.

(3) In 1.^{am} part. quæst. 25, art. 1.

(4) Apud Suarez, disp. 48, *Metaph.*, sect. 3, n. 2; et apud Complutens., *Physic.*, disp. 17, quæst. 4.

(5) Apud Suar., loc. cit., n. 6.

(6) In lib. 2, *Contr. Gent.* cap. 1 et 9.

(7) *Metaph.*, lib. 5, quæst. 37.

(8) *Metaph.*, lib. 9, quæst. 15.

(9) Loc. cit.

(10) *Physicor.*, lib. 3, cap. 3, quæst. 1.

(11) *Physic.*, lib. 3, cap. 3, tract. 1, quæst. 6.

(12) *De communibus*, lib. 13, cap. 7.

(13) *Physicor.*, lib. 3, quæst. 2.

(14) Op. cit., lib. 2, disp. 2, quæst. 3, sect. 5, paragr. 3.

(15) Locis citatis in præcedenti articulo.

(16) Loc. cit., n. 952.